

Vlaams
Parlement

ingediend op **42** (2017-2018) – Nr. 3
26 februari 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Freya Van den Bossche, Katrien Schryvers
en Lorin Parys

over het jaarverslag

van het Kinderrechtencommissariaat

2016-2017

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

- 42** (2017-2018) – Nr. 1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat
- Nr. 2: Verslag

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris	4
1.	Wie neemt contact op met het Kinderrechtencommissariaat?.....	4
2.	Waarover gaan de klachten?	4
3.	Jeugdhulp	4
4.	Kinderen en jongeren met een beperking	5
5.	Recht op therapie?	6
6.	Kinderen op de vlucht.....	6
7.	Nood aan bruggen.....	6
II.	Vragen van de leden	6
	Gebruikte afkortingen.....	13

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2016-2017 tijdens haar vergadering van 6 februari 2018. Aan de bespreking namen Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, Inge Schoevaerts en Sofie Van Rumst deel.

I. Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

1. Wie neemt contact op met het Kinderrechtencommissariaat?

In zijn jaarverslag geeft het Kinderrechtencommissariaat een breed overzicht van alle welzijns-, onderwijs-, sport- en cultuuraangelegenheden die in de loop van een werkjaar worden aangekaart. Het jaarverslag geeft aan welke adviezen zijn verleend, maar ook wat kinderen, jongeren, ouders en professionals met het Kinderrechtencommissariaat delen.

Het zijn voornamelijk ouders en grootouders die contact opnemen met het Kinderrechtencommissariaat. De tweede groep zijn de professionals (opvoeders, consultants, jeugadvocaten of CLB-medewerkers). Kinderen en jongeren vormen de derde groep.

2. Waarover gaan de klachten?

Sedert twee jaar gaan de meeste meldingen over onderwijs. Gezinsaanlegenheden volgen op korte afstand. Jeugdhulp staat op de derde plaats. In 2017 ontving het Kinderrechtencommissariaat zo'n 1250 klachten.

Bij een aantal thema's wordt enkel stilgestaan zonder er dieper op in te gaan. Het gaat om thema's waarover al veel is gesproken, maar waarover kinderen en jongeren nog geregeld zaken melden. Uit respect voor die meldingen is het belangrijk om er aan de hand van twee voorbeelden even bij stil te staan.

Een tienjarige jongen geeft aan dat hij in een moeilijke thuissituatie zit. Zijn ouders zijn op een conflictueuze manier uit elkaar gegaan. De jongen vraagt het Kinderrechtencommissariaat hulp omdat hij zelf niet meer weet wat gedaan. Over dit thema zou *Bruno Vanobbergen* tal van voorbeelden kunnen geven.

Het tweede voorbeeld houdt verband met geweld. Ondanks de inspanningen van de voorbije jaren om informatie te geven over geweld en om aanspreekpunten voor kinderen en jongeren in het leven te roepen, blijft het Kinderrechtencommissariaat hierover signalen ontvangen. Het is belangrijk om inspanningen te blijven leveren om over dit onderwerp te sensibiliseren en te informeren, en om daadkrachtig op te treden.

3. Jeugdhulp

De wachtlijsten bij de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp zijn een oud zeer. Het blijft pijnlijk voor kinderen, jongeren en ouders die in deze situatie zitten. Er is het voorbije jaar een tijdelijke opnamestop vastgesteld voor contextbegeleiding bij bepaalde diensten. Er duiken wachtlijsten op bij de kinderdiensten van de cgg's. Wanneer hulp uitblijft kunnen situaties escaleren waardoor na verloop van tijd ingrijpende hulpmiddelen nodig blijken. Dat moet uiteraard vermeden worden.

In het jaarverslag staat het verhaal van de 15-jarige Fien die, zoals gemeld door haar vader, in een verontrustende opvoedingssituatie zit bij haar moeder. De aanvankelijk kortdurende contextbegeleiding wordt omgezet in een langdurende.

De overgang blijkt in de praktijk moeilijk te verlopen omdat het om een nieuwe module en dito hulpvraag gaat. Het gevolg is dat het gezin moet wachten op langdurige contextbegeleiding.

In een opiniestuk op Sociaal.Net zegt Hendrik Delaruelle: "Iedereen vindt het evident dat jongeren onderwijs krijgen. Waarom trekken we dit niet door naar jongeren die nood hebben aan jeugdhulp?". De talrijke voorbeelden uit het ombudswerk zetten deze stelling kracht bij.

Wat betekent het voor kinderen en jongeren om buiten het gezin op te groeien? Het duurt soms ontzettend lang vooraleer kinderen uit een onveilige situatie worden gehaald. Dat is een delicaat proces maar de gemandateerde voorzieningen weten niet altijd een antwoord te bieden op vaak dringende problematische situaties. Professionals nemen contact op met het Kinderrechtencommissariaat omdat ze zich zorgen maken. Ze verwachten snel een antwoord, maar dat antwoord blijft uit.

In ernstige verontrustende situaties wordt vaak en veel gepuzzeld. Kinderen en jongeren komen in crisishulp terecht, vervolgens in een OOC, om uiteindelijk soms lang te moeten wachten op een vervolgtraject. Jongeren verhuizen na verblijf in een OOC terug naar huis, waardoor ze niet meer weten wat er aan het gebeuren is. Er worden oplossingen gezocht, maar die zijn vaak kortstondig en wisselen soms op korte tijd.

Een belangrijke vraag is wanneer een thuis goed genoeg is om naar terug te keren. Ouders maar ook professionals kampen met deze vraag. In 2017 is voor het eerst een interne armoedetoets uitgevoerd op alle meldingen. Ondanks de decennialange aandacht is de relatie tussen jeugdhulp, uithuisplaatsingen en armoede bekend, maar wordt onvoldoende stilgestaan bij de impact op gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen.

Kinderen en jongeren vragen geregeld of een tehuis beter is dan een thuis. In een voorziening botsen ze op situaties die niet evident zijn. Deze vraag – waarover ook het agentschap Jongerenwelzijn zich buigt – verdient meer aandacht dan thans het geval is.

Intensieve contextbegeleiding en perspectiefzoekende pleegzorg moeten kunnen samenvallen. Thans is de contextbegeleiding bij perspectiefzoekende pleegzorg vaak beperkt. Kinderen en jongeren worden tussentijds soms in een voorziening geplaatst. Het zijn voorbeelden van hoe de door iedereen belangrijk geachte continuïteit in het gedrang komt.

Het Kinderrechtencommissariaat ontvangt meldingen en klachten uit de gemeenschapsinstellingen. Ze gaan over de gebrekkige infrastructuur, of over in- en uitstroom. Zo is een aantal keer een zogenaamde 'dubbele prior' gemeld. Dergelijke escalatie leidt tot meer frustraties omdat die jongeren lang wachten op een gepast vervolgtraject.

4. Kinderen en jongeren met een beperking

Deze groep verdient aandacht: niet alleen als het gaat over de implementatie van het M-decreet maar ook in de welzijnssector. Voorzieningen die de zorg voor deze kinderen opnemen, krijgen vaak extra budget. Ouders die aangeven dat het niet meer lukt, krijgen de vraag om nog even vol te houden. Dat zorgt voor spanningen en frustraties.

De wachttijden voor een persoonlijkeassistentiebudget zijn bekend. Een gemiddelde wachttijd van vijf jaar weegt op gezinnen. Niet alleen op de ouders,

maar ook op de kinderen en jongeren voor wie het moeilijk is om een langetermijnplanning te maken. Vijf jaar wachten op aangepast vervoer om naar school te gaan, is lang.

Ouders klagen over het ontbreken van een beroepsinstantie bij het toekennen van een persoonlijkeassistentiebudget. Er zijn weinig mogelijkheden voor persoonlijke toelichting. De impact is groot wanneer een persoonlijkeassistentiebudget niet wordt toegekend.

In het jaarverslag staat het verhaal van de 17-jarige Kiara die al vijf jaar wacht. Gezien haar leeftijd maakt ze zich weinig illusies over een persoonlijkeassistentiebudget.

5. Recht op therapie?

Nog voor Pasen 2018 publiceert het Kinderrechtencommissariaat een brochure over toestemming en therapie. Nogal wat kinderen en jongeren botsen op een gebrek aan toegang tot de geestelijke gezondheidszorg omdat een van hun ouders niet (langer) instemt met het verlenen van die zorg of therapie. Naar aanleiding van nieuwe regelgeving wordt een brochure gemaakt om de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren sterker te verzekeren.

6. Kinderen op de vlucht

Kinderen en jongeren op de vlucht worden geconfronteerd met psychische problemen. Dat is een belangrijk thema omdat deze kinderen en jongeren soms als gevaarlijk worden voorgesteld terwijl ze in de praktijk zelf in gevaar zijn. Het voorbeeld illustreert hoe twee 16-jarige jongens al anderhalf jaar in een opvangcentrum verblijven met een gebrek aan nachtrust en privacy tot gevolg. In combinatie met wat ze in eigen land en onderweg hebben meegemaakt, ontstaan vaak zware problemen. Het beleid heeft daar te weinig aandacht voor. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt dat in de welzijnssector te horen, maar ook in scholen.

7. Nood aan bruggen

Er moet meer aandacht zijn voor bruggen tussen Welzijn en andere beleidssectoren die belangrijk zijn voor kinderen en jongeren. Er wordt werk gemaakt van een nieuw decreet over leerlingbegeleiding. Het Kinderrechtencommissariaat is bezorgd over de draaischijffunctie van het CLB.

Er is de brug tussen jeugdhulp en justitie. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt al enige tijd aandacht voor jongeren in de cel. De aandacht wordt ook gevestigd op de voorgestelde wijziging van artikel 48 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp. De dertien VOS-maatregelen worden geschrapt waardoor twijfels rijzen bij de tijdsduur van maatregelen die aan kinderen en jongeren worden opgelegd. Er rijzen ook problemen met de vastgelegde subsidiariteit. De rechtspositie van kinderen en jongeren dreigt een knauw te krijgen. Het recht van kinderen en jongeren in gedwongen hulpverlening op onafhankelijke beoordeling door een jeugdrechter moet worden gevrijwaard.

II. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt vraagt of de voorgestelde wijziging van artikel 48 een onderdeel is van het nieuwe jeugddelinquentierecht. Slaat jongeren in de cel op

uithandengeving, op crisisopvang voor meisjes met psychiatrische problemen of op jongens die niet in een gemeenschapsinstelling terechtkunnen?

Katrien Schryvers zegt dat het Kinderrechtencommissariaat de polsslag voelt van kinderen, jongeren en de problemen waarmee ze kampen. Dit jaarverslag geeft zoals altijd te denken over een aantal thema's.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt opnieuw aandacht voor de grote groep kinderen van ouders die scheiden. Er komen veel vragen van kinderen die meegesleurd worden in de strijd die hun scheidende ouders leveren. Als Katrien Schryvers oproept om initiatieven te nemen die deze groep ondersteunen, betekent dat niet dat elke scheiding slecht verloopt. Er zijn tal van mensen die een voor de kinderen goede regeling afspreken wanneer ze uit elkaar gaan. In een aantal gevallen worden de kinderen evenwel het slachtoffer van de strijd die ouders onderling leveren. Ouders gebruiken hun kind vaak onbewust doordat ze vaak niet in het belang van hun kind handelen. Daarvoor aandacht vragen is niet culpabiliserend. Het is een oprechte bekommernis voor deze groep.

Hoe gaat het Kinderrechtencommissariaat hiermee aan de slag? Sommige getuigenissen van kinderen zijn zwaar, maar bij een rechterlijke beslissing moet elke partij zich neerleggen. Het Kinderrechtencommissariaat kan daar net zomin als een andere overheid in tussenkomen. Wat de overheid wel kan, is ervoor zorgen dat kinderen op een goede manier gehoord worden, dat er bemiddelingsmogelijkheden zijn en dat kinderen ergens terechtkunnen.

Het recht op therapie komt niet voor het eerst aan bod. Katrien Schryvers kijkt uit naar het advies daarover.

Zowel in de sector van personen met een beperking als in de jeugdhulp wordt bijkomend geïnvesteerd. Toch blijven er veel vragen. Niet iedereen krijgt op korte termijn de nodige hulp. Daar moet werk van worden gemaakt.

Ze is het eens met de opmerking over de nood aan bruggen. In de motie van aanbeveling op de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1190/6) worden linken gelegd met tal van andere beleidsdomeinen. Enkel door samenwerking kunnen kinderen en jongeren onbevangen opgroeien.

Freya Van den Bossche vraagt wat er aan de regelgeving veranderd moet worden om jongeren duidelijker hun stem te laten horen in een echtscheidingsprocedure. Heeft het Kinderrechtencommissariaat voorstellen?

Ook bij twijfels over hun veiligheid blijven kinderen nog lang in de thuissituatie. Is dat omdat het OCJ wil optreden maar niet kan door plaatsgebrek? Is dat omdat het OCJ dossiers over een moeilijke thuissituatie geregeld terugstuurt naar de hulpverlener zonder verdere stappen te ondernemen?

Sommige situaties escaleren. Er zijn wachtlijsten voor de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Gemandateerde voorzieningen bieden niet altijd een oplossing. Is dat door plaatsgebrek? Zijn er nog andere redenen?

Merkt het Kinderrechtencommissariaat dat het voor de zogenaamd moeilijke jongeren die met een externaliserende problematiek kampen, moeilijker is geworden om een plaats te krijgen? Er worden bijna standaard priors aangevraagd om de te lange wachttijden te overbruggen. Omdat voorzieningen kunnen kiezen tussen jongeren, vinden sommigen moeilijk nog een plek.

Kinderen durven vaak niet van module te wisselen uit vrees voor de overgang. Ze blijven bij voorkeur in een niet langer geschikte module. Aan de toegangs-

poort wordt niet altijd de waarheid verteld om te vermijden dat het kind opnieuw op een wachtlijst belandt. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat elk kind de best gepaste hulp krijgt? Omdat niemand durft te bewegen, is het systeem vastgelopen. Welke oplossing acht het Kinderrechtencommissariaat mogelijk?

Omdat Freya Van den Bossche van oordeel is dat kinderen zelf moeten kunnen oordelen over hun therapie, kijkt ze uit naar het aangekondigde advies daarover. Het kan niet dat het recht van een kind op hulpverlening en geestelijke gezondheid gehypothekeerd wordt door moeilijkheden tussen ouders, of door een ouder die het niet begrijpt of niet wil begrijpen. Mogelijk houdt het probleem waarover het kind wil praten verband met (een van) de ouders, wat toestemming verkrijgen er niet eenvoudiger op maakt.

Freya Van den Bossche is bezorgd over jongeren in de cel. Jeugdrechters geven aan soms tevergeefs meerdere voorzieningen op te roepen om de veiligheid van een kind te verzekeren. Door een gebrek aan crisisplaatsen worden ze als het ware verplicht een kind in een cel te stoppen. Als een psychiater bereid wordt gevonden tot een collocatie over te gaan, komt een kind in de volwassenenpsychiatrie terecht. Wat is de juiste oplossing volgens het Kinderrechtencommissariaat? Jeugdrechters vinden dat verschrikkelijk. Psychiaters tekenen niet graag voor een gedwongen opname.

Lorin Parys vraagt hoe hulpverleners een plaats verzekeren voor de jongeren die ze proberen te helpen. Wanneer dat fout loopt, wordt vaak verslag uitgebracht bij het Kinderrechtencommissariaat. Welke oplossing ziet het Kinderrechtencommissariaat?

Wat is het goede antwoord op de jaarlijks terugkerende capaciteitsvraag? Iedereen is ervan overtuigd dat er extra geïnvesteerd moet worden in bepaalde plaatsen van de integrale jeugdhulp. Het is moeilijk om veel capaciteit ineens bij te scheppen omdat die binnen de kortste keren dichtslibt. Hoe kan daarin het evenwicht worden gevonden?

Volwassenen en minderjarigen geven vaak aan hoe moeilijk het is om goede informatie te vinden. Tijdens de opmaak van bijvoorbeeld een M-dossier blijven mensen vaak lang in het ongewisse. Een bestelling bij een postorderbedrijf is digitaal te volgen. Waarom kan deze technologie niet toegepast worden voor dergelijke belangrijke dossiers?

Hoe kan op een goede manier gewerkt worden aan de uitstroom uit de gemeenschapsinstellingen? Door bestaande plaatsen om te vormen tot GES+-plaatsen ontstaat een nieuwe flessenhals voor kinderen die naar een gewone plaats willen doorstromen.

Hoe zou een beroepsprocedure in de Intersectorale Regionale Prioriteitencommissie eruit kunnen zien?

Martine Taelman zegt dat kinderen en jongeren vaak lang thuisblijven ondanks twijfels over hun veiligheid. Is dat het gevolg van onduidelijkheid over of problemen met het beroepsgeheim? Zijn er nog andere redenen? Hoe kunnen eventuele onduidelijkheden aangepakt worden?

Bart Van Malderen verwijst naar de opmerking over de ongelijke behandeling van voorzieningen voor en ouders van kinderen met een beperking. Het aantal (aanvragen voor) noodprocedures is sedert de invoering van de persoonsvolgende financiering op 1 april 2016 opgelopen tot 1037. Dat aantal gedeeld door het aantal maanden dat tellingen worden bijgehouden, komt neer op maal 3,5. De invoering van de persoonsvolgende financiering leidt tot een gevoelige toename

van het aantal aanvragen. In 2016 bedroeg het uitbreidingsbeleid voor minderjarigen vrijwel nul en voor volwassenen enkele miljoenen euro. Het aantal toekenningen stijgt evenwel niet lineair met het aantal aanvragen omdat er strenger wordt beoordeeld. Voor de invoering van de persoonsvolgende financiering werd twee derde van de aanvragen goedgekeurd. Na de invoering ervan nog 45 procent.

De spreker begrijpt dat mensen een beroepsmogelijkheid vragen. Er wordt immers niet naar de intrinsieke zorgvraag gekeken. Wordt er zoals aangekondigd persoonsvolgend gewerkt? Wordt de tering naar de nering gezet? Dat zou de frustratie verklaren.

Bruno Vanobbergen benadert echtscheiding vanop verschillende even belangrijke terreinen omdat het thema hoog op de politieke agenda moet blijven. Een initiatief als Kinderen Uit De Knel probeert het Kinderrechtencommissariaat te ondersteunen. Kinderen en jongeren krijgen informatie en advies, want ondanks de beschikbare informatie zijn ze vaak zoekende. Daarnaast kijkt het Kinderrechtencommissariaat verder. Omdat het Vlaamse en het federale niveau samengebracht moeten worden, pleit de kinderrechtencommissaris sedert twee jaar voor een echtscheidingsambtenaar. Omdat deze problematiek blijft aanhouden en gezien de impact ervan op het dagelijkse leven van kinderen en jongeren, zijn beleidscoördinatie en -afstemming nodig.

De wet op de familierechtbank van 2014 is een belangrijke verzekering voor het recht om gehoord te worden van kinderen en jongeren. Voor de min-12-jarigen blijft het echter moeilijk om dat recht af te dwingen. De evaluatie van de praktijk is echter minder gunstig. De wijze waarop familierechters naar jongeren luisteren en de feedback die ze geven over hun beslissing, verschilt. Sommige justitiehuisen spelen hierin een belangrijke rol. Die rol zou bevestigd moeten worden in het voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1438/1). Er is nog werk om tot kindvriendelijke justitie te komen. Zo heeft het Kinderrechtencommissariaat samen met kinderen en jongeren gewerkt aan een kindvriendelijker oproepingsbrief opdat het duidelijker zou zijn wat hun mogelijkheden zijn en wat hun gevraagd wordt.

De moeilijke jongeren vormen de grootste bron van zorgen in de jeugdhulp. Kinderen en jongeren die met complexe problemen kampen, moeten vaakst het langst wachten. Er is vaak niet meteen een antwoord op hun specifieke noden. Wanneer er een wachtlijst is, zijn voorzieningen eerder geneigd gemakkelijke kinderen en jongeren op te nemen. De vragen welke plaatsen voor hen gecreëerd moeten worden en hoe zij recht kunnen krijgen op een gepast aanbod, verdienen alle aandacht. In plaats van te culpabiliseren moeten alle sectoren samen zoeken naar goede antwoorden. Omdat die sectoren vaak onvoldoende vertrouwd zijn met elkaar, is het belangrijk daarop in te zetten.

Er is een verband met de jongeren in de cel. Ook daar blijkt dat de verschillende actoren niet met elkaar vertrouwd zijn. Voorzieningen hebben soms angst (gekregen) voor bepaalde jongeren. Het is een goede zaak dat minister Vandeuren laat onderzoeken hoe dergelijke situaties te vermijden zijn. Jongeren geven zelf aan dat dit tot een breuklijn in hun leven en in de zorg leidt. Er is geen eensluidend antwoord op dit probleem. Het is een heel diverse groep. Het antwoord moet bijgevolg ook gedifferentieerd zijn.

Het uitgangspunt is dat kinderen zelf kunnen oordelen of ze therapie nodig hebben. Bij jonge kinderen is dat evenwel niet evident. Het uitgangspunt veronderstelt uiteraard betaalbare en toegankelijke therapie.

Er moet nog meer werk worden gemaakt van een gedifferentieerd aanbod. Jongeren komen vaak op een plaats terecht waarvan algemeen is geweten dat ze geen optimale zorg biedt. Er is nog geen goed aanbod voor slachtoffers van tienerpooiers. Voor de GES+-jongeren is dat evenmin het geval. De omvang van deze groepen en hun specifieke noden aan aanbod moeten beter gemonitord worden. Er is een creatiever aanbod nodig dan er thans voorhanden is.

De vergelijking met een postorderbedrijf triggert, maar wachten op zorg duurt doorgaans langer dan wachten op een bestelling. Elke dag de stand van zaken van het dossier raadplegen, leidt allicht ook tot frustratie. Wie op hulp wacht, zit in het ongewisse. Omdat het niet duidelijk is wie waarop aangesproken mag worden, is het nodig meer klaarheid te scheppen. Een trackingsysteem biedt mogelijkheden, maar de kinderrechtencommissaris blijft voorstander van een trajectbegeleider, een fysiek persoon met wie contact kan worden opgenomen.

Aan het begin van de regeerperiode is overleg gepleegd met minister Gatz over brede informatie over jeugdhulp. Er wordt werk gemaakt van een systeem waarmee alle informatie die van belang is voor kinderen en jongeren op een toegankelijke wijze online geraadpleegd kan worden. Dat is een belangrijke stap vooruit omdat alle informatie wordt samengebracht, maar het is geen eindpunt: kinderen en jongeren die met een probleem geconfronteerd worden, moeten op één plaats terechtkunnen. Ook de hulpverlening moet op één centrale plek bereikbaar zijn. Achter die balie zit een equipe die naar het gepaste antwoord op die vraag zoekt. Jongeren lopen thans vaak verloren met hun vragen.

Inge Schoevaerts zegt dat de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat vaak vragen krijgt van ouders die beslist hebben uit elkaar te gaan of van hun kinderen. In die voorfase trekt de ombudsdienst de kaart van bemiddeling. Alle diensten waar ouders en kinderen aankloppen, moeten bemiddeling naar voren schuiven als een manier om het ouderschap te herorganiseren. Bemiddeling doet het aantal vechtscheidingen afnemen. Daarnaast wordt de rechtbankprocedure uitgelegd. Voor velen is dat hun eerste contact met de rechtbank. Er leven in de samenleving ook foute ideeën over de gerechtelijke procedures.

Het is nog altijd het geval dat (een van) de ouders de stap tot bemiddeling moet(en) zetten. Op termijn moet het mogelijk worden dat een jongere die niet langer tevreden is met de verblijfsregeling, ook de stap kan zetten naar een bemiddelaar om in gesprek te gaan met de ouders.

De justitiehuisen spelen een belangrijke rol in het maatschappelijke onderzoek. Thans voeren ze een drietal gesprekken om de situatie in kaart te brengen. Ze moeten in staat worden gesteld om een situatie langer te volgen zodat ze kunnen ingrijpen wanneer kinderen of jongeren dat aangeven.

Het is voor de twee gemandateerde voorzieningen niet altijd duidelijk wie welke situatie opneemt. Dat twee verschillende diensten ongeveer dezelfde opdracht moeten vervullen, zorgt op het terrein voor verwarring. Het kan niet dat een hulpverlener die een M-document indient bij een VK als antwoord krijgt dat hij zich tot een OCJ moet richten. Volgens het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp moet elke hulpverlener met verontrusting kunnen omgaan. Deze gedeelde verantwoordelijkheid is geen evidentie omdat niet iedereen even goed geschoold is om verontrusting in te schatten en ermee om te gaan.

Hulpverleners die – vaak pas na een teambeslissing – een M-document indienen, krijgen van de gemandateerde voorziening het antwoord dat er nog andere opties zijn. Een ander antwoord is dat de vraag onvoldoende gemotiveerd is. De hulpverlener, die het gezin dat hij begeleidt al heeft gemeld een onderzoek naar

maatschappelijke noodzaak aan te vragen, moet dan ondanks de vertrouwensbreuk opnieuw aan de slag met dat gezin.

Dat houdt verband met de opmerking dat jongeren soms te lang in een onveilige situatie zitten. Er is soms angst om de stap te zetten naar een OCJ of VK. Bij slagen en blauwe plekken heeft de hulpverlener een duidelijk kader. Verontrusting en bedreigde ontwikkelingskansen zijn niet zo gemakkelijk te vatten, waardoor de kans stijgt dat het M-document niet aanvaard wordt.

De gemandateerde voorzieningen geven aan dat het niet altijd evident is om de inschatting te maken. Ze zijn verplicht een traject te volgen. Ze moeten verwijzer en gezin horen, en ouders die niet opdagen een nieuwe kans geven. Ze moeten een voorstel uitwerken waarmee ouders en jongere moeten instemmen. Soms is dat zinvol, maar soms is van meet af aan duidelijk dat het dossier aan het parket moet worden doorgegeven. De goede inschatting maken is niet evident omdat het onduidelijk is maatschappelijke noodzaak te omschrijven als basis voor overheidstussenkomst.

Het aanbod aan rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is de voorbije jaren uitgebreid. Elke dienst heeft zijn eigen intake. Het is onduidelijk op welke basis een dienst beslist een dossier aan te nemen of af te wijzen. De wachtlijsten zijn niet transparant. Wat is het verschil tussen laag- en hoogintensieve contextbegeleiding? De opdeling is allicht als gevolg van de financiering vaak artificieel en onduidelijk voor de gezinnen. Wie naar een andere module overschakelt, ervaart een breuklijn. De vertrouwensrelatie tussen gezin en hulpverlener kan niet oneindig heropgebouwd worden.

Wie beroep aantekent tegen een beslissing, moet de kans krijgen om gehoord te worden zodat hij kan aangeven waarom zijn situatie verkeerd wordt ingeschat. Thans krijgen PAB-aanvragers een brief waarin staat dat ze weliswaar aan de criteria beantwoorden maar dat er in hun regio ernstiger situaties zijn. Dat is pijnlijk voor de gezinnen, want geen extra financiële steun betekent dat ze geen extra hulp kunnen inkopen. Een van de ouders moet ontslag nemen om zorg te kunnen dragen voor het kind. Het medeleven onder ouders van een kind met een beperking is ontzettend groot. Beroep aantekenen tegen een negatieve beslissing wordt daardoor niet eenvoudiger. Desondanks hebben ze het recht om op te eisen wat ze nodig hebben.

De invoering van de persoonsvolgende financiering voor volwassenen kan niet blindelings gekopieerd worden voor minderjarigen. Men moet alert zijn voor wat misloopt voor de meerderjarigen. Financiering en ondersteuning van de VAPH-voorzieningen moeten evenwaardig blijven aan de persoonsvolgende financiering. De voorzieningen krijgen na verloop van tijd de zwaarste zorgvragen. Het kader moet overeind blijven. Residentiële zorg, ambulante zorg of thuiszorg moeten in evenwicht blijven.

Sofie Van Rumst zegt dat het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht twee verrassingen bevat. Artikel 48 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp dat dertien maatregelen opsomt die kinderen in de gedwongen jeugdhulpverlening opgelegd kunnen krijgen samen met een maximumduur en cumulatiemogelijkheden, wordt vervangen door een algemene bepaling die de jeugdrechter machtigt modules op te leggen zonder vermelding van tijdsduur.

Daarnaast wordt artikel 60 van de Jeugdwet opgeheven. Artikel 60 bepaalt dat een jeugdrechter op elk moment de aan een jongere opgelegde maatregelen na een delict kan herzien.

Freya Van den Bossche wijst op vrijwilligheid bij maatschappelijke noodzaak. Zolang ouders aangeven het probleem in te zien en bereid zijn eraan te werken, is het moeilijk om het kind in veiligheid te brengen. Zelfs ouders die het goed bedoelen, slagen niet altijd. Er moet een moment zijn waarop vrijwilligheid niet langer voldoende is. Moet er, als schade ondanks goede intenties voorspelbaar is, toch niet ingegrepen worden?

Weet het Kinderrechtencommissariaat waarom artikel 48 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp wordt gewijzigd? Wil men zo meer op maat van de kinderen werken? Vreest het Kinderrechtencommissariaat het schrappen van de maximumduur?

Als de wijziging van artikel 60 van de Jeugdwet ertoe leidt dat een maatregel blijft gelden ongeacht de vooruitgang die een kind boekt, wordt niet langer rekening gehouden met de vaststelling dat de leerbaarheid bij jongeren groter is dan bij volwassenen. Een maatregel louter als een straf zien, is een gemiste kans. Het commissielid spreekt haar ontzetting uit mocht deze pedagogische notie verloren gaan. Ze pleit er niet voor om zo kort mogelijk te werken met kinderen. Het moet mogelijk zijn op individuele basis na te gaan of de maatregel effect heeft, of het kind een evolutie heeft doorgemaakt en of het een nieuwe of andere kans verdient.

Inge Schoevaerts antwoordt dat vrijwilligheid meespeelt. Er zijn ouders die ondanks veel goede wil opnieuw in de fout gaan. Naast de vrijwilligheid moet het gevaar dat het kind loopt, ingeschat worden. Als de veiligheid in het gedrang komt, dan moeten de gemandateerde voorzieningen hun verantwoordelijkheid nemen. Als ze zelf geen veiligheid meer kunnen garanderen, moet het parket een vordering kunnen instellen.

Sofie Van Rumst zegt dat het de decreetgever toekomt een maximumtermijn op te leggen. Jongeren die een maatregel of gedwongen hulp opgelegd krijgen, vragen onmiddellijk hoe lang dat zal duren. Een maximumduur en (minstens) een jaarlijkse rechterlijke toetsing blijven belangrijk. De rechterlijke toetsing hoeft een eenvoudige en flexibele schakeling tussen modules niet in de weg te staan.

Als een jeugdrechter een jongere een maatregel ten gronde oplegt, zal die op basis van het nieuwe artikel 60 geëvalueerd worden maar niet herzien. De kracht van de nog geldende regeling is dat de jeugdrechter in de mogelijkheid verkeert om een maatregel te herzien.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Freya VAN DEN BOSSCHE
Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GES	gedrags- en emotionele stoornis
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
M-document	motivatiedocument
OCJ	ondersteuningscentrum jeugdzorg
OOC	oriëntatie en observatiecentrum
PAB	persoonlijkeassistentiebudget
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
VOS	verontrustende situatie